

hollands noorderkwartier

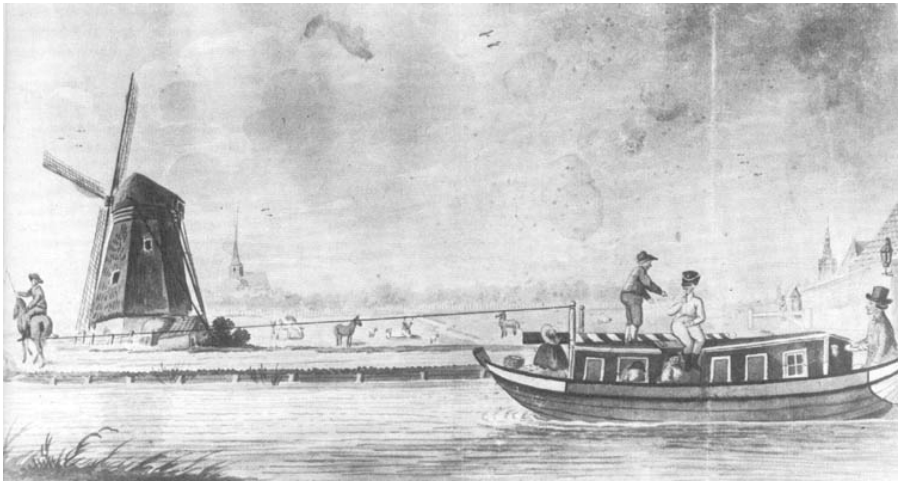

jaargang 22

nummer 1

maart 2008

aflevering **73**

In dit nummer o.a.:
Armenzorg in Alkmaar (slot)
Mr. Jan Swart, chirurgijn te Egmond aan Zee
Kwartierstaat Margo Kuhne
De opmerkelijke voornaam Stendert
Verslag van de afdelingsavonden

ISSN: 1383-6773

Inhoud aflevering 73, jaargang 22, nummer 1, maart 2008

Van de voorzitter.....	1
Programma HNK-avonden maart en april 2008.....	2
Twaalfde lustrum afdeling Utrecht in 2008	3
Verslag van de HNK-avonden in 't Trefpunt (nov en dec '07, jan '08).....	4
Mr. Jan Swart, chirurgijn te Egmond aan Zee.....	8
Nieuws uit onze bibliotheek	15
Kwartierstaat Kuhne-Van Eteren	16
De voornaam Stendert.....	22
Een nadere kennismaking met Aarnout Leijnse en Rita Bijl.....	25
Web-site van afdeling HNK	27
Genealogische Dag 2008 in Groningen.....	27
Armenzorg in Alkmaar (3 en slot)	28
Boekbespreking	30
Voor u gelezen.....	31

Datum van inlevering kopij en verschijning HNK Afdelingsblad:

Nummer 74: vóór 1 mei 2008, verschijnt begin juni 2008

Nummer 75: vóór 1 augustus 2008, verschijnt begin september 2008

Colofon

Hollands Noorderkwartier is een uitgave van de gelijknamige afdeling van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) en verschijnt drie à vier keer per jaar. NGV-leden, ingedeeld als lid van HNK, ontvangen het blad gratis thuis. NGV-leden buiten het verzorgingsgebied van HNK kunnen zich als 'bijkomend lid' van HNK opgeven bij de secretaris van de NGV, postbus 26, 1380 AA Weesp; de daarvoor geldende contributie-toeslag ad € 8,50 per jaar wordt centraal door de NGV geïnd. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 12,50 per jaar (incl. verzendkosten), te storten op postbankrekeningnummer 108334 t.n.v. NGV afdeling Hollands Noorderkwartier te Castricum, onder vermelding van 'abonnement HNK-afdelingsblad'.

Losse nummers € 2,50 (excl. verzendkosten).

Oplage: 550 exemplaren.
Vormgeving en zetwerk: Marry Luken-Sluis
Druk: Kopieerinstelling Noordeloos, Scheldestraat 21, Alkmaar

De inhoud van ingezonden stukken valt buiten de verantwoording van de redactie. Artikelen kunnen door de redactie worden aangepast; over plaatsing beslist de redactie.

Op de voorpagina: Trekschuit Den Haag - Delft. Aquarel zonder naam, Atlas van Stolk, 19e eeuw. Zie lezing 12 maart 2008.

Onze Nieuwjaarsbijeenkomst op 16 januari is druk bezocht. Tijdens deze avond kwamen de leden zelf aan het woord onder leiding van uw voorzitter. Verschillende leden vertelden over hun eigen onderzoek en wat daar uit kwam tot nu toe. Wat een kennis met betrekking tot het uitpluizen van familieverbanden schuilt er in onze leden!!

Leuke anekdotes en ook schokkende ontdekkingen, zoals de ontdekking van bigamie in de eigen familie, werden uit de doeken gedaan. Echt een avond puur genieten en ook elkaar de weg wijzen in "archievenland". U vindt een uitgebreid verslag in dit blad.

De eerste zaterdag van februari werd de jaarlijkse Duitslanddag in het Verenigingscentrum in Weesp gehouden en de belangstelling daarvoor was weer groot. Het bestuur van Hollands Noorderkwartier had net als vorig jaar, het bestuur van de OSFA (Osnabrücker Familienforschung) dat in Weesp ook acte de présence kwam geven, uitgenodigd het eerste weekend van februari bij ons te logeren en gezamenlijk naar Weesp af te reizen.

Op woensdag 9 april hebben we een ledenvergadering. Enkele stukken voor deze vergadering vindt u in het hart van dit blad zodat u er nu reeds kennis van kunt nemen. U kunt de bladzijde verwijderen en meebrengen naar de HNK-avond. Aansluitend hebben we nog een bijzondere lezing voor u in petto van vader en zoon Voortman, die ons zullen vertellen over het onderzoek en digitaliseren van Duitse bronnen. Dat kan een interessante avond worden. Uiteindelijk ontdekken veel mensen hun wortels in Duitsland.

U komt toch ook?

Graag tot ziens.

Truus Schoehuijs

**"Alleen een genealoog beschouwt
een stap achterwaarts
als vooruitgang."**

(Gelezen in het zusterblad van de afdeling Flevoland)

Wil Hermanus

De afdelingsavonden vinden plaats in 't Trefpunt te Alkmaar, Louise de Colignystraat 20, 1814 JA Alkmaar. (tel. 072 5123949). Een half uur voor aanvang is de zaal open. Leden en belangstellenden zijn hartelijk welkom. De toegang is gratis. Er is gratis parkeergelegenheid voor de deur.

In de pauze zitten veel toeboorders aan de koffie, de rest komt tijd te kort in de zaal

woensdag 12 maart 2008 aanvang 20.00 u

Lezing 'Twee eeuwen openbaar vervoer en postvervoer per trekschuit'
door dhr. J. Dehé.

De spreker heeft voor zijn promotie onderzoek verricht naar de geschiedenis van het oudste openbaar vervoer in o.a. Waterland. In juni 2005 verscheen hierover zijn dissertatie "Een slaafsch en ongezond bedrijf". Vanaf circa 1660 verzorgden schippers van trekschuiten bijna tweehonderd jaar het reisvervoer in Noord-Holland. In zijn diapresentatie staan de schippers centraal, maar er gaat ook extra aandacht uit naar het postvervoer. De plaatsen Amsterdam, Monnickendam, Edam, Purmerend, Alkmaar en Den Helder worden aangedaan. Meer informatie vindt u bij www.johndehe.nl

woensdag 9 april 2008 aanvang 19.30 u

Let op de afwijkende aanvangstijd! De avond bestaat uit twee delen. Eerst wordt een korte **ledenvergadering** gehouden en daarna volgt een **lezing**.

Lezing **'Genealogisch onderzoek in de provincie Osnabrück'** door dhr. J.G. Voortman en dhr. R. Voortman.

In december 1981 zijn mijn zoon Ronald en ik begonnen met genealogisch onderzoek waarbij we al snel ontdekten dat onze voorouders uit Badbergen, gelegen in het noord-oostelijk gedeelte van de provincie Osnabrück kwamen. In deze streek, Artland genoemd, liggen de kerkdorpen Badbergen, Gehrde, Menslage en de stad Quakenbrück. Door de jaren heen hebben we veel bronnen bewerkt waardoor een goed overzicht van deze streek is verkregen waar we tot op de dag van vandaag nog doende mee zijn. Tevens hebben we door goede contacten ons werkterrein kunnen uitbreiden waardoor wij bijvoorbeeld Ev. L. kerkboeken van Engter, Barenau, Fürstenau en Bippen konden transcriberen. Maar daar bleef het niet bij. Zo zijn er ook een aantal R.K. bronnen in ons privé archief beland. Op dit moment ben ik bezig met de aanvulling op de D.T.B. van Menslage tot 1875, heb net trouwen Bippen verder bewerkt tot 1817 en o.a. nog voor bewerking klaar liggen de R.K. D.T.B. van Essen boven Quakenbrück. Daarnaast hebben we nog gegevens over scholen met konfirmanten, verscheidene notulen van gemeenteraads vergaderingen, volkstellingen, veetellingen enz. Ik kan hier niet alle door ons verzamelde werken vermelden. Wil men weten wat wij alzo aan bronnen en boeken hebben, kan men deze vinden op de website **www.vortmes.nl**

In de lezing zal ik ingaan op datgene wat we verzameld hebben, en wat men daarmee kan bereiken. Mijn zoon zal na de pauze laten zien wat je op de website kunt vinden.

Twaalfde lustrum afdeling Utrecht in 2008

De viering van het zestigjarig bestaan van de afdeling Utrecht op 8 maart 2008 valt samen met de honderdste Wereldvrouwendag. Op die dag zal een lustrumboek verschijnen, getiteld 'Dameslijnen'. Dit boek bevat negentig matrilineaire stamreeksen waarvan de proband een nauwe relatie had met de provincie Utrecht. De titel is te danken aan een van de inzenders. Het boek is rijk geïllustreerd. De prijs bedraagt circa € 19,-. U kunt dit boek nu bestellen bij de penningmeester van de afdeling Utrecht, de heer drs. W.M.T. van Zon, Prof. Sjollemalaan 20, 3571 CH Utrecht, e-mail: w.van.zon@hccnet.nl.

Verslag van de HNK-avonden in 't Trefpunt

november 2007

'Het belang van particuliere archieven voor de geschiedschrijving'
door dhr. drs. Cor de Graaf (o.a. redactielid van Gens Nostra)

Met de opmerking zeer verheugd te zijn met zo'n grote opkomst begint dhr. de Graaf met een overzicht van de duidelijke verschillen m.b.t. de openbaarheid van archiefstukken. Is bij de overheid bij wet geregeld dat er een gegarandeerde openbaarheid is, ontbreekt dit als het particuliere archieven betreft. Echter, zijn de overheidsstukken veelal uiterst saai dan is dat bepaald niet het geval bij particuliere geschriften; die willen nog wel eens wat smeüger zijn en vertellen ons soms aardige gebeurtenissen in de privésfeer, leuk voor iedere genealoog.

Met een reeks van voorbeelden maakt de spreker de verschillen tussen overheids- en particuliere archieven duidelijk. Omdat zijn werkgebied Leiden is betreft het uiteraard gegevens vanuit het Leids archief. Heel bijzonder mag de 'duivenbrief' genoemd worden van Boissot uit de tijd van het Leids Ontzet. Men zou verwachten dat zeer geheime gegevens per postduif werden overgebracht, maar niets menselijks was de Leidenaren ook in die spannende tijden vreemd: 'Hoe gaat het met je vrouw?' was de meest indringende vraag!

Alle aanwezigen werd duidelijk gemaakt dat de interessante persoonlijke gegevens gezocht dienen te worden in o.a. particuliere kerkarchieven, weeshuisarchieven, kloosterarchieven, bedrijfsarchieven (we zagen 'de Ridder fabrieks-schoorsteenen' met correspondentie tussen baron Onno Zwier van Haren en de familie van der Does), privéarchieven van o.a. Boerhaave, Lodewijk Napoleon, Willem IV en Anne van Engeland, verenigingsbrieven en notulen en vergeet vooral de oude ansichtkaarten niet waar achterop belangwekkende informatie kan staan. Zeer bijzonder is tenslotte het kasboek van een schoolmeester uit Emmen uit 1701!

Meer informatie is te vinden op www.leidenarchief.nl

december 2007 **'Archieven van de VOC'** door dhr. H. de Vos.

Na een kort welkomstwoord van onze voorzitter, waarin zij aan de opmerking van dhr. Ket refereerde die op de website VOC-opvarenden veel gegevens had gevonden en zij dhr. Waalewijn de gelegenheid gaf even kort wederwaardigheden te melden over de scheepsramp van 1777 van een VOC-schip voor de kust van Bergen aan Zee, waarbij 107 man verdronk en er slechts 40 konden worden gered, krijgt dhr. de Vos het woord. Hij houdt een bijzonder boeiend betoog voor een gehoor van 53

aanwezigen aan de hand van geprojecteerde teksten, die de leidraad vormen van de lezing. De VOC (1602 – 1795) was een uit zes organisaties (kamers) gevormde handelsvereniging bestuurd door de Heeren XVII. De bestuursleden kwamen uit Amsterdam (8 zetels), Zeeland (4 zetels), Hoorn, Enkhuizen, Rotterdam en Delft (elk 1 zetel) met een 17e zetel bij toerbeurt bezet door één van de vier kleine kamers.

Voor de steden waar de kamers gevestigd waren betekende de handel met de Oost geweldig veel. De bouw van de schepen, de verzorging van de lading, de bevoorrading van voedsel en drank en de werving van de bemanning zorgden voor enorm veel activiteit ter plekke.

Voor de genealoog zijn uiteraard de in het archief aanwezige akten, bemanningslijsten, overzichten van leveranciers en handelaars en familiegegevens vanuit Oost-Indië erg belangrijk. Dhr. Vos meldt dat bijv. het stadsarchief van Enkhuizen (te raadplegen in archief Hoorn) veel informatie bevat van de toenmalige bewindhebbers van de VOC t.w. de heren Haak en Minne, tevens burgemeester van Enkhuizen. Van de jaren 1725-1765 zijn alle leveranciers vermeld. In het Nationale Archief in 's Gravenhage liggen de formele documenten van de VOC zoals monsterrollen, scheepssoldijboeken en consumptierekeningen met informatie over voedsel en gages.

Enkele wetenswaardigheden uit de lezing:

*een reis naar de Oost via Kaap de Goede Hoop nam ca. 9 maanden in beslag; op de heenreis werden schoven (duigen), ijzer, metalen voorwerpen, masten, boekpapier, letterkasten voor de zetter, boeken en schoolboeken meegenomen en door de bemanningsleden privé gares, naalden, spelden en schoenen ter verkoop en retour de inheemse producten als specerijen, kruiden e.d.

*de handel had economische aantrekkingskracht op de behoeftige bevolking en er monsterden zelfs naast de Hollanders bemanningsleden uit Oostenrijk, Italië, Polen en Zwitserland aan; een groot probleem was de onervarenheid van velen van hen.

*erg aantrekkelijk was het ook bepaald niet om als bemanningslid een reis naar de Oost te aanvaarden; meestentijds kwam 1/3 deel van hen nooit meer in de thuishaven aan (overleden bij een ramp, een kaping of door ziekte), de beloning was minimaal, de behandeling aan boord was matig tot slecht en de voorzieningen waren minimaal; voor de 8 leidinggevende officieren aan boord was alles rijkelijk voorzien, maar voor de 144 bemanningsleden was zeer weinig voedsel en drank aan boord.

*de VOC heeft in de 17^e en 18^e eeuw duizenden mensen werk verschaft zowel aan de wal in Holland en in de overzeese gebiedsdelen in de Oost als op de honderden schepen; het einde van de roemruchte geschiedenis van de VOC werd o.a. veroorzaakt doordat er geen bemanning voor de schepen meer te vinden was. Dat betekende het einde van de toenmalige 'multinational VOC'.

januari 2008 Nieuwjaarsbijeenkomst

Onze voorzitter Truus Schoehuijs heet iedereen van harte welkom en zij wenst een ieder een jaar van tevredenheid en geluk. Met een blik op het voorbije jaar herinnert zij de aanwezigen aan alle activiteiten zoals de lezingenavonden, de ontwikkeling van het HNK-journaal, de presentatie van onze afdeling bij diverse gelegenheden, de verzorging van het ledenafdelingsblad en zij spreekt haar dank uit aan alle actieve deelnemers. Omdat het de bedoeling van deze avond is om tijdens een geanimeerd samenzijn elkaar op de hoogte te brengen van ontwikkelingen in de NGV, de voortgang van individuele genealogische onderzoeken e.d. krijgen enkele aanwezigen het woord van de voorzitter..... of zij worden hiertoe verleid! (Zie foto hieronder)

Allereerst vertelt Ger Telman hoe de stand van zaken is rond de ontwikkeling van de NGV-website, die zaterdag 12 januari j.l. door een wethouder van Weesp officieel is geopend (www.ngv.nl). Vanaf heden kan iedereen gebruik maken van alle informatie, echter leden dienen zich wel eerst te registreren. Het

is zeker de moeite waard zo nu en dan de site te raadplegen. Er zal geprobeerd worden deze zo actueel mogelijk te houden. Ger neemt de taak over van Ruud de Ridder die jarenlang de HNK-site heeft verzorgd. Alle gegevens over onze afdeling zijn vanaf heden op de site te vinden. Ook de boekenlijst van onze bibliotheek staat op de site. Denkt u tenslotte aan het prikbord: hierop kan men vragen stellen over eigen onderzoek. Gevraagd werd nog of in de toekomst ook een korte samenvatting van de inhoud van ons ledenblad opgenomen kan worden. Dit behoort wellicht tot de mogelijkheden.

Wil Hermanus vestigt even de aandacht op de bibliotheek! Vooral voor beginners is het soms moeilijk om de juiste weg te vinden in genealogisch land! Het CBG heeft een informatief boekwerkje uitgegeven en Teleac heeft 'Verre verwanten' uitgegeven (beide aanwezig in onze bibliotheek). En anders...naar Weesp!

Na deze 'bestuurlijke mededelingen' vertelt dhr. Demmers over zijn kwartierstaat 'Demmers-Ho(o)gewerf' die na 4 jaar gereed is gekomen, horen we van dhr. Josephus Jitta hoe zijn familienaam is ontstaan en dat hij in 1784 een bigamist in de familie had (wie heeft niet een zwart schaap in de familie), en vertelt dhr. Waalewijn dat ene Walwein in 1602 in Leiden een Vlaamse vrouw huwde uit Nieuwkerk.

Na het nuttigen van een aangeboden drankje in de pauze vertelt dhr. Kalverdijk over de activiteiten van de Stichting COOG 'Coördinatie Onderzoek Oud Geestmerambacht'. Iedereen heeft in de pauze al het informatiemateriaal bekeken.

Er komt nog een vijfde uitgave van de stichting en dan volgt er waarschijnlijk nog wel een lezing t.z.t.! Aan enthousiasme ontbreekt het zeker niet. Dhr. Ket krijgt het woord als de voorzitter de nieuwste uitgave over de geschiedenis van Alkmaar noemt en zij terloops opmerkt dat de bruggen van onze stad nog beschreven gaan worden. Hij weet zoveel over dit onderwerp doordat zijn grootvader, bij wie hij woonde, in dienst van de gemeente Alkmaar het toezicht op de bruggen had. Misschien kan de schrijver eens contact opnemen met hem! Ook schrijver dezes komt nog even aan bod om kort informatie te geven over de cursus 'oud-schrift' die hij momenteel volgt bij het Regionaal Archief Alkmaar.

De avond komt ten einde en dat is het moment om even stil te staan bij de lezing in februari die i.s.m. met Oud-Alkmaar wordt georganiseerd.

Dhr. Blom maakt ons enthousiast; hij geeft even aan welke zaken belicht zullen worden.

Om precies 22.00 uur sluit de voorzitter het samenzijn af en zij hoopt ook in 2008 op veel belangstelling van de leden te mogen rekenen.

Mr. Jan Swart, chirurgijn te Egmond aan Zee

Rita Bijl en Aarnout Leijnse

Inleiding

Dat je uit genealogisch onderzoek interessante en wetenswaardige zaken te weten kunt komen ontdekten wij enige tijd geleden. Wij hebben toen genealogisch onderzoek gedaan naar de voorvaders van de in Egmond-Binnen en Egmond aan den Hoef wonende familie Swart, wat heeft geresulteerd in een boek dat in 2007 is verschenen¹. De directe aanleiding voor het onderzoek was onze nieuwsgierigheid naar de oorsprong van café Swart (tegenwoordig het Wapen van Egmond Binnen), waarvan de laatste kastelein/eigenaar Theo Swart inmiddels met pensioen is. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de oudst gevonden voorvader, Jan Jansz Swart, een nogal kleurrijk figuur was in Egmond aan Zee en omgeving. Van zijn wederwaardigheden willen wij in onderstaand artikel één facet, namelijk zijn aan- en verkopen van onroerend goed, belichten.

Jan Jansz Swart

Jan Jansz Swart of Mr. Jan Swart werd rond 1658 geboren; hij trouwde op 1 maart 1694 met de in Egmond aan Zee wonende *Annetje Jacobsdr Visbeem*. Zij kregen drie kinderen: *Jan*, *Leuntje* en *Dirck*. In de archieven wordt Jan Jansz Swart meestal aangeduid als Mr. Jan Swart, chirurgijn. Hieruit blijkt dat zijn beroep chirurgijn was; deze chirurgijns werden namelijk in de 17^e en 18^e eeuw aangeduid met de titel Mr., terwijl de aanduiding van hun beroep deel van hun naam uitmaakte.

Wat was nu een chirurgijn? De naam van hun beroep was afgeleid van een Portugees woord en betekende barbier. Er was geen school met een opleiding voor chirurgijn. De leerlingen traden in dienst van een meester chirurgijn, zij betaalden daar leergeld voor, voerden onder gezag van de meester alle werkzaamheden uit en leerden zo het vak. Vaak ging het ambacht over van vader op zoon, zo ook bij de familie Swart waar ook zoon Dirck chirurgijn werd. Naast de werkzaamheden als scheren en het verzorgen van de baard bestond het ambacht van de chirurgijns uit de behandeling van zweren en ontstekingen, het trekken van tanden en kiezen en de verzorging van botbreuken.

Een chirurgijn genoot aanzien in een gemeenschap, hij behoorde vaak tot de welgestelden van een dorp en maakte soms als schepen deel uit van het dorpsbestuur of had een andere openbare functie. Of Jan Swart een openbare functie heeft bekleed weten we niet, waarschijnlijk is dit niet omdat hij katholiek was. Hierdoor kwam je in de door de gereformeerden gedomineerde Repu-

¹ Zie Bijl, Rita en Aarnout Leijnse, *Acht generaties Swart*. (2007)

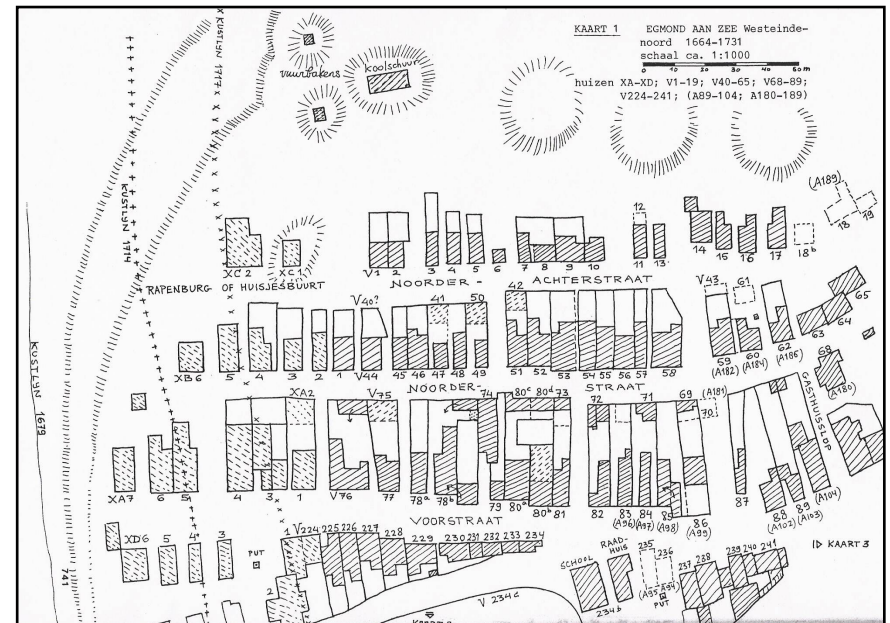
bliek niet of nauwelijks in aanmerking voor een publiek ambt. Wel is het aan- nemelijk dat hij, gezien de aankopen die hij deed na zijn veertigste, op latere leeftijd welgesteld was.

Op basis van de boeken van W.J. van den Berg en de stukken uit de archieven van het Regionaal Archief in Alkmaar hebben we getracht het leven van Mr. Jan Swart enigszins te reconstrueren en zijn belevenissen op een rijtje te zetten. Naast zijn beroep als chirurgijn was Jan Swart ook actief als reder (vissers- schepen die op haring visten onder de kust van Engeland) en als herbergier, dit laatste werd hij door zijn aankopen van herbergen. Mr. Jan Swart was na- melijk ook actief op de onroerend goed markt wat blijkt uit de talrijke aan- en verkopen van onroerend goed. Hierbij legde hij een opvallende voorkeur aan de dag voor herbergen en taphuizen, een voorkeur die we ook terugvinden bij de latere generaties Swart in Egmond-Binnen. Omdat dit artikel wel erg lang zou worden als we over alle belevenissen van Jan Swart zouden verhalen zul- len we ons beperken tot de aan- en verkopen van de herbergen en taphuizen.

De aan- en verkopen

De reeks van aan- en verkopen begint op 1 mei 1698, als Jan Swart veertig jaar is, met de aankoop van de herberg de Vergulde Valck met erf, paardenstal en wagenhuis daarachter, in Egmond aan Zee. De herberg c.a. werd aangekocht voor een bedrag van 3.215 gulden. Een voorwaarde bij de verkoop was wel dat de koper (Jan Swart) gehouden was zijn bier te halen uit “de huysinge ge- naamd de Eenhoorn”. Deze Eenhoorn was van *Cent Jansz De Jongh*, oud burgemeester van Egmond aan Zee en voor de helft eigenaar van het verkoch- te. De herberg lag aan de Voorstraat (zie afbeelding 1).

Waarschijnlijk om de concurrentie te beperken kocht Jan Swart nog geen twee jaar later, op 22 maart 1700 het huis met erf en stalling genaamd het Wapen van Alkmaar, eveneens gelegen aan de Voorstraat in Egmond aan Zee, voor een bedrag van 1.380 gulden (zie afbeelding 1). Op 26 juni 1701 verkocht hij het Wapen van Alkmaar weer voor 450 gulden. Een stevig verlies, maar waar- schijnlijk wilde Jan Swart de concurrentie voor zijn, enkele panden verderop gelegen, herberg de Vergulde Valck uitschakelen. Het Wapen van Alkmaar werd tot op dat moment namelijk als bierstal gebruikt, Jan Swart maakte daar een eind aan door aan de verkoop de conditie te verbinden “dat er nooyt ofte ooyt eenige tapneeringe in sal mogen geexerceert werden als met toestemming van de verkoper of diens erfgenamen”. De concurrentie uit deze hoek was dus uitgeschakeld. Op 26 juni 1701 had Jan Swart blijkbaar uitbreidingsplannen voor de Vergulde Valck, want voor het geld dat hij ontvangen had voor het Wapen van Alkmaar kocht hij het naast de Vergulde Valck gelegen pand voor de som van 450 gulden.

Afbeelding 1

Nr. V76 was de herberg de Vergulde Wagen.

Nr. V78a en b was de herberg de Vergulde Valck.

Nr. V80a, b, c en d was de herberg het Wapen van Alkmaar.

Op 1 mei 1710 werd de Vergulde Valck door Jan Swart verkocht aan de schout van Egmond aan Zee, *Gerrit Bruyningh*, voor een bedrag van 4.500 gulden, te betalen in vier jaarlijkse termijnen. Deze verkoop had nogal wat voeten in aarde. De koop was in eerste instantie op 11 november 1709 mondeling gesloten. Beide heren hadden een verschillende interpretatie over de gang van zaken bij de mondelinge koop. Op hun verzoek werden door enkele, bij de koop aanwezige getuigen, verklaringen bij de notaris vastgelegd. Uit de verklaringen blijkt dat Gerrit Bruyningh van de koop afwilde, terwijl Jan Swart eraan vasthield.

Op verzoek van Gerrit Bruyningh verschenen op 19 november 1709 twee getuigen, beiden uit Egmond aan Zee, bij de notaris om te verklaren dat zij in de nacht van zondag 10 november op maandag 11 november om ca. 1 uur in het huis van Jan Swart in de herberg de Vergulde Valck zijn geweest. Ook daar aanwezig was Gerrit Bruyningh “sijnde seer bovenmate beschonken en in onderhandeling met Jan Swart” om de herberg van hem te kopen. Zij verklaarden dat Gerrit Bruyningh de herberg “immidiaat” kocht voor 4.500 gulden te betalen in vier gelijke termijnen op 1 mei 1710, 1 mei 1711, 1 mei 1712

en 1 mei 1713. Zij spraken af dat zij elkaar weer de volgende middag om 12.00 uur in het huis van Jan Swart zouden treffen om de koop te bezegelen. Beide hadden tot dan het recht om van de koop af te zien; diegene die afzag van de koop moest dan wel een boete van “honderd gulden tot wijnkoop” betalen.

De eerste getuige is die maandagmiddag om 1.00 uur naar het huis van Jan Swart gegaan waar hij Gerrit Bruyningh aantrof “sijnde alsvoren seer dronken” die aan Jan Swart vroeg of hij van de koop afzag. Jan Swart antwoordde “ik houw mijn aande honderd gulden” waarop Gerrit Bruyningh zei “dan houw ik mijn aan de koop”. Volgens de getuige was Gerrit Bruyningh echter zo beschonken geweest dat hij niet beseftte wat hij deed.

De tweede getuige verklaarde dat Gerrit Bruyningh ’s maandagmiddags om 12.00 uur “voor sijn huys in de stoep bij hem is gekomen”. Hij was op dat moment zeer beschonken en sprak zo verward dat het moeite kostte om er achter te komen wat hij wilde zeggen. Hij wist zelf niet dat hij de herberg had gekocht, maar hij had dit gehoord van anderen die dat tegen hem hadden gezegd. Beide getuigen waren ervan overtuigd dat “te hebben gesien ende gehoord” dat Gerrit Bruyningh niet in staat was om te beseffen wat hij zei of deed. Gerrit Bruyningh gooide het dus over de boeg dat hij niet toerekeningsvatbaar was geweest.

Jan Swart liet het er echter niet bij zitten. Op 27 november 1709 verschenen er maar liefst zeven getuigen, vijf uit Egmond aan Zee, één uit Limmen en één uit Alkmaar, op verzoek van hem bij de notaris. Zij verklaren dat zij in de bewuste nacht in het huis van Jan Swart zijn geweest en dat daar Gerrit Bruyningh, schout in Egmond aan Zee, die “na veel instantien en persuaigien door hem aangewent van Jan Swart heeft gekogt” het huis en de herberg de Vergulde Valck. Zij vertelden ook nog dat de herberg op 1 mei 1710 door de koper zou worden aanvaard. Een voorwaarde bij de koop was dat de bieren uit de bierstal van Cent Jansz. zouden worden betrokken. Verder stond het de verkoper vrij om de “plaat leggende op de kelder kamer daar uyt te nemen”; de kaasborden en beddeplanken moesten echter blijven.

Een van de getuigen verklaarde dat hij heeft gehoord dat de koop met alle voornoemde condities is gesloten en dat dit duidelijk door Jan Swart, in aanwezigheid van Gerrit Bruyningh, is herhaald. Waarop Gerrit Bruyningh erkende en verklaarde dat het aldus gepasseerd was, waarna na afloop een glaasje wijn is gedronken. Toen men de middag daarop weer bijeen kwam heeft Gerrit Bruyningh nog aan Jan Swart voorgesteld om honderd gulden van de koopprijs te laten vallen. Hij zou dan diezelfde avond Jan Swart 4.400 gulden aan huis brengen.

Jan Swart weigerde en zei dat hij zich aan de eerste koop hield. Na enige woordenwisselingen werd ten slotte aan Gerrit Bruyningh gevraagd of hij akkoord ging met de koop of niet, waarop Gerrit Bruyningh dit aan Jan Swart

vroeg. De laatste stak zijn hand uit en antwoordde “ik gaa aan, gij kunt nu doen wat gij wilt” waarop Gerrit Bruyningh zei “ik gaa mee aan”. Jan Swart zei onmiddellijk daarop “dan is ’t koop” waarop Gerrit Bruyningh antwoordde “ja”. Jan Swart wenste hem geluk met de koop en schonk voor alle aanwezigen een glas wijn.

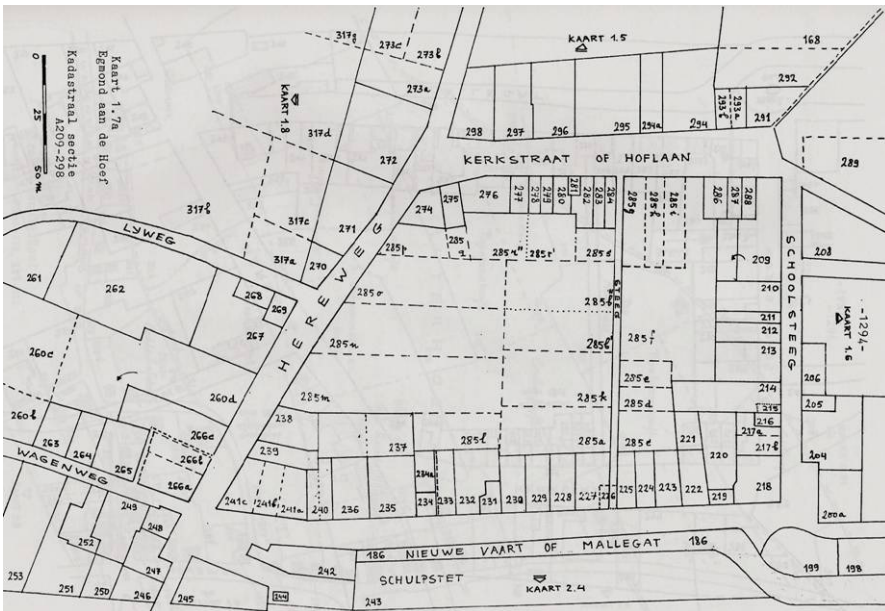
Op 1 mei 1710 wordt de herberg getransporteerd en overgedragen aan Gerrit Bruyningh. Nog dezelfde dag vindt voor hetzelfde bedrag van 4.500 gulden het transport plaats van de herberg de Vergulde Valck door Gerrit Bruyningh aan **Willem Vijselaar**. Uit een aantekening op de transportakte blijkt dat Jan Swart absoluut wilde transporteren aan Gerrit Bruyningh en niet aan Willem Vijselaar.

Twaalf dagen na het transport van de herberg verschijnt Jan Swart weer bij de notaris om in een attestatie (getuigenis) Gerrit Bruyningh te dagvaarden om op zondag 25 mei 1710 ’s-middags om vier uur voor de schepenen van Egmond aan Zee “te regt te komen”. Wat was er gebeurd. Gerrit Bruyningh had op 19 mei door middel van de bode **Jacobus Molenberg** de secretaris van het dorp, **Jacob van Riemsdijk**, verboden om aan Jan Swart een kopie te geven van de door Jan Swart opgestelde opdrachtbrief. Deze opdrachtbrief had betrekking op de overdracht van de herberg op 1 mei 1710 aan Gerrit Bruyningh. Op het verzoek aan Gerrit Bruyningh om alsnog een kopie te verstrekken of anders voor de schepenen te verschijnen en daar te verklaren waarom hij dit gedaan had, antwoordde hij “t en sal aanstaande sondag geen regtdag sijn”. Met deze episode eindigt de toch wel zeer moeizame verkoop van de herberg de Vergulde Valck. Maar Jan Swart liet zich hierdoor niet uit het veld slaan.

Op 6 mei 1711, ruim een jaar nadat hij de Vergulde Valck had verkocht kocht Jan Swart in Egmond aan den Hoef van **Jan Willemsz. Winder** de herberg het Rode Hart met stalling, tuin, erf en kroft bewesten, groot ruim 1 morgen, belast met 3 gulden, 12 stuivers en 8 penningen erfpacht, voor de prijs van 5.000 gulden. Het Rode Hart was al ruim een eeuw oud toen Jan Swart het kocht en was gelegen aan de Herenweg, tegenover het pand van het huidige café het Rode Hert (zie afbeelding 2).

Vermeldenswaard is dat op de plaats waar nu het Rode Hert staat tot 1621 de tapperij de Witte Swaan was gevestigd; deze tapperij was eigendom van de toenmalige waard van het Rode Hart, **Cornelis Gerritsz. Gijzen**. Bij verkoop in 1621 was de voorwaarde dat er geen bier of wijn meer mocht worden verkocht. In de periode 1621-1720 was de Witte Swaan een broodbakkerij geworden. Toen Jan Swart in 1720 ook dit pand kocht had het voor zover bekend geen bestemming, waarschijnlijk was het voor zijn dochter **Leuntje** bedoeld die op 11 december 1720 was getrouwd. Toen het pand in 1743 vrij kwam uit de erfenis kocht **Jan Dirx Melcker**, de man van Leuntje, de helft van het pand van de andere erfgenaam, zijn zwager **Dirck** (zie afbeelding 2). Ook de herberg

het Rode Hart werd na het overlijden van Jan Swart en Annetje Jacobsdr. Vis-been geërfd door de beide nog in leven zijnde kinderen Leuntje en Dirck. Later, in 1743, kocht Dirck het deel van zijn zuster en heeft hij tot aan zijn dood in het Rode Hart gewoond, waarna zijn zoon *Arent* er herbergier werd. De herberg zou nog tot rond 1800 in de familie blijven.

Afbeelding 2

Nr. A272 is de herberg het Rode Hart in Egmond aan den Hoef.
 Nr. A298 is het huis met erf aan de Kerkstraat, waar nu het Rode Hert staat.

Nadat Jan Swart in een tijdsbestek van 13 jaar drie herbergen had gekocht, waarvan hij er twee weer heeft verkocht, wachtte hij tien jaar alvorens tot de aankoop van een vierde herberg over te gaan. In die tijd heeft hij nog wel enkele transacties in huizen en land uitgevoerd.

In 1721 was Jan Swart echter weer toe aan een nieuwe uitdaging. Op 30 april 1721 kocht hij van *Jan van Wel*, schout van de “Egmond-Binnen, Rinneum en de Hoef” de “neeringrijke” herberg de Vergulde Wagen in Egmond aan Zee. Tot aan zijn dood zou Jan Swart in deze herberg blijven wonen. De koop werd gesloten voor een bedrag van 2.100 gulden, te betalen in drie jaarlijkse termijnen. Dit was geen hoog bedrag voor deze herberg, Jan van Wel had er in 1705 nog 3140 gulden voor betaald. De reden hiervoor was waarschijnlijk dat de toekomst van de herberg er niet rooskleurig uitzag. Deze bevond zich

evenals de kerk aan de rand van het dorp, hoewel ze beide vroeger in het midden van het dorp hadden gestaan.

Door de jaren heen waren door zware stormen en hoge zeevloed huizen en duin aan de westzijde van het dorp verloren gegaan, zodat de herberg rond 1700 als het meest westelijke huis van Egmond aan Zee gold. In 1717 werd, rond 24 en 25 december, door een door de storm aangewakkerde hoge zeevloed weer een flink stuk van het duin weggeslagen waardoor de kerktoren ondergraven werd en dreigde in te storten. Voor 23.000 gulden werd, met behulp van de aanleg van rijswerk met drie hoofden verzaamd met puin, de voet van het duin versterkt.

Echter, op 24 november 1741, zo lezen we in Alkmaar en zijne geschiedenis. Kroniek van 1600-1813. door W.A. Fagel: “is door een storm uit het noordwesten verzelt met regen en hagel de zee zoo hoog gewassen, dat zij met een vloedt 22 voet gronds voor het dorp Egmondt aan Zee wegnam en op Maendag den 27 dito weder 22 voet, zulcx dat de voorduyn voor de kerk en herbergh in twe vloeden 44 voet was afgenomen en is ruim 2/3 van de toorn omtrent ’s avonds 7½ uur te neder gestort, blijvende alleen de muur, die aan de kerk verbonden was, met een gedeelte van ’t toornje staen, waer op en aen het plat, dat boven op de toorn was, hing. De brokken muurs, welke van een onbezuisde dikte waren, laagen wijdt en zijdt op strand en in zee verspreidt. De zijmuur van de herberg de Vergulde Wagen was geheel weg en de bedstede hingen over ’t strant.”. Hierna is er een nieuwe kerk op het Oosteinde gebouwd die op 29 januari 1747 in gebruik werd genomen. In het voorjaar van 1745 is de herberg in zijn geheel verdwenen en verplaatst naar de oostzijde van het dorp. Of de familie Swart toen nog de eigenaar was weten wij niet.

Jan Swart is waarschijnlijk in 1729 in Egmond aan Zee overleden. In april 1729 wordt er in een notariële akte gesproken over de weduwe van Mr. Jan Swart, hij was toen dus al overleden. Zijn echtgenote ten slotte overleed op 25 augustus 1731.

Bronnen

Berg, W.J. van den, Historisch Kadaster van de Binnen-Egmond 1602-1811: bouwstenen voor de dorpsgeschiedenis, 4 delen Utrecht 1985.

Berg, W.J. van den, Historisch Kadaster van Egmond aan Zee 1619-1838: bouwstenen voor de geschiedenis van dorp en bewoners, 2 delen Utrecht 1988.

Deursen, A.Th. van, Een dorp in de polder, Amsterdam 2003.

Fasel, W.A., Alkmaar en zijne geschiedenis; kroniek van 1600-1813, Alkmaar 1973.

DTB-boeken, Regionaal Archief Alkmaar.

Notarisarchieven, Regionaal Archief Alkmaar.

De afbeeldingen zijn ontleend aan het Historisch Kadaster van Egmond aan Zee 1619-1838: bouwstenen voor de geschiedenis van dorp en bewoners, van W.J. van den Berg.

Nieuws uit onze bibliotheek

In onze bibliotheek zijn enkele boekwerken geplaatst uit de serie Westfriese Geslachten t.w. de families Schermerhorn (*deel XXXII*), Bui(j)smán (*deel XXXIII*), Ootes (*deel XXXIV*) en verder een uitgave getiteld 'De Westfriese familie's Ham', alle uitgebracht door uitgeverij Pirola.

- de familie Schermerhorn, door Joop Ludeke (*bibliotheeknr. 164*)
stamvader *Jacob Rizer Schermerhorn* geb. ca. 1580 plaats onbekend en overl. te Schermerhorn 25 januari 1645; met de beschrijving van zijn twee zonen Jan en Gijsbert begint een uitgebreide genealogie.
- Bui(j)smán, door Evert Grooteman (*bibliotheeknr. 129*)
Gerrit Jansz. Buysman (Busekool) geb. ca. 1664 te Grootebroek en aldaar overleden 13 mei 1721 is de zoon van stamvader Jan (Claasz) Buysman, die genoemd wordt in een notariële akte i.v.m. een boedelscheiding in 1659.
- de familie Ootes, door Aad Goossens (*bibliotheeknr. 130*)
stamvader *Jan Jansz. Ootes* waarschijnlijk geb. te Zwaag, aldaar gehuwd met Cornelisje Cornelis op 18 januari 1693 en overl. te Zwaag 28 nov. 1735; de familie kent een Wognummer en een Streker tak; in tegenstelling tot bovengenoemde edities vinden we hier overzichten van testamenten, huwelijksakten, historische gegevens van de woonplaatsen van enkele familieleden en beschrijvingen van in het buitenland woonachtige familieleden.
- De Westfriese familie's Ham, door K. Groot en K. Balk-Oud (*bibliotheeknr. 128*)
van de stamvader *Claes Ham* is niets bekend; hij had twee zonen t.w. *Jacob Claasz. Ham* ged. te Wijdenes ca. 1662 en overl. te Schellinkhout op 19 oktober 1728 en *Cornelis Claasz. Ham* geb. ca. 1668 en overl. te Wijdenes in juli 1704; *Jacob* was zeevarend en *Cornelis* was biersteker, burgemeester en in 1691 schepen van Wijdenes.

Verder aangeschaft voor beginnende genealogen onder ons:

'**Verre Verwanten**' door Rob van Drie en Kees Noorda, een Teleac-uitgave (*bibliotheeknr. 172*)

Kwartierstaat Kuhne-Van Eteren

V/1 Johannes Hendrikus Kühne zn. van Johannes Bernardus Kühne en Margaretha Heemskerck horlogemaker * Alkmaar 04-11-1842 † Alkmaar 12-08-1921 x Alkmaar 16-11-1871	V/2 Maria Catharina Determeijer dr. van NN en Anna Maria Determeijer * Westfalen (Ibbenbüren) 30-10-1844 † Alkmaar 11-05-1918	V/3 Theodorus Hendriks Rekers zn. van Hendrik(us) Pieters Rekers en Trijntje Pieters de Boer * Balk 18-12-1838 † Workum 23-06-1915 x Workum 04-05-1864	V/4 Anna de Vreeze dr. van Christiaan Lolles de Vreeze en Susanna Annes Ruurda * Hindeloopen 27-01-1841 † Workum 17-02-1906	V/5 Martinus Louisius Honig zn. van Gerardus Honig en Margriete Blankers * Enkhuizen 15-01-1833 † Hoorn 11-11-1874 x Hoorn 18-05-1860	V/6 Johanna Maria van der Molen dr. van Jan van der Molen en Johanna Jeurink/Jeuning * Zwolle 23-12-1834 † Hoorn 22-06-1894 x Amsterdam 25-06-1845	V/7 Bernardus Brand(t) zn. van Hendrik Brandt en Agatha Jonker kerkbediende * Hoorn 06-11-1816 † Hoorn 01-06-1894 x Amsterdam 25-06-1845	V/8 Cornelia (de) Freij/Vrij dr. van Henderikus Freij en Hermina ten Winkel * Amsterdam 07-04-1815 † Hoorn 29-03-1884	V/9 Paulus van Elferen zn. van Theodorus van Elferen en Elisabeth Janssen arbeider * Elst 14-12-1810 † Huissen 09-03-1878 x Bemmel 28-04-1843	V/10 Johanna Roelofs van der Molen dr. van Cornelus Roelofs en Gerarda Brugman dienstmeid * Huissen 27-09-1811 † Huissen 17-09-1896	V/11 Jan Pas zn. van Evert (Everhardus) Pas en Margaretha Willemssen boerenknecht, arbeider * Homoet (Valburg) 30-06-1818 † Bemmel 26-08-1875 x Bemmel 04-05-1848	V/12 Johanna Hendrika Jansen dr. van Gerrit (Gradus) Jansen en Gosina Eling dienstmeid * Elst 26-05-1822 † Bemmel 05-06-1868	V/13 Bernardus Stephanus Nas zn. van NN en Maria Goris karman, tabaksplanter * Bemmel 14-03-1815 † Bemmel 19-04-1890 x Bemmel 22-04-1842	V/14 Grada Looijaard dr. van Gradus Looijaard en Grada Elisabeth van Munster * Heteren 13-03-1819 † Bemmel 13-11-1852	V/15 Theodorus Lintsen zn. van Albertus Lintsen en Maria Knipping arbeider * Bemmel 26-03-1821 † Bemmel 20-12-1892 x Bemmel 23-04-1852	V/16 Hendrica Jansen dr. van Jan Jansen en Maria Jacobs * Oosterhout 24-04-1820 †
IV/1 Antoon Josephus Julius Kuhne koster, boekhandelaar, verkoop religieuze artikelen * Alkmaar 28-02-1874 † Alkmaar 01-12-1946 x Workum 25-08-1897	IV/2 Christiana Rekers * Workum 13-05-1872 † Alkmaar 15-12-1936	IV/3 Gerardus Johannes Honig gistverkoper * Hoorn 16-02-1861 † Hoorn 05-01-1942 x Hoorn 03-08-1883	IV/4 Geertruida Wilhelmina Brandt * Hoorn 23-09-1855 † Hoorn 19-08-1905	IV/5 Gerardus van Elferen warmoezenier * Huissen1852 † Huissen 08-10-1920 x Huissen 07-05-1884	IV/6 Maria Margaretha Pas * Bemmel 12-04-1853 † Huissen 03-04-1903	IV/7 Theodorus Nas fruithandelaar * Bemmel 11-07-1852 † Bemmel 19-04-1939 x Bemmel 17-05-1883	IV/8 Maria Lintsen * Oosterhout (Valburg) 12-04-1853 † Bemmel 13-05-1936								
III/1 Johannes Theodorus Antonius Kuhne boekhandelaar * Alkmaar 02-07-1898 † Heerhugowaard 12-02-1982 x Hoorn 09-09-1920	III/2 Margaretha Geertruida Honig winkeljuffrouw * Hoorn 15-12-1895 † Alkmaar 02-03-1984	III/3 Petrus Paulus van Elferen agent van politie * Huissen 01-02-1885 † Alkmaar 03-04-1972 x Nijmegen 07-05-1914	III/4 Gerarda Elisabeth Nas dienstbode * Bemmel 05-09-1886 † Nijmegen 06-01-1968												
II/1 Johannes Antonius Gerardus Kuhne kantoorbediende * Alkmaar 15-06-1924 † Amsterdam 06-06-2004 x Alkmaar 18-08-1948	II/2 Maria Theresia van Elferen * Nijmegen 17-12-1926 † Alkmaar 28-03-2003														
I/1 Margaretha Elizabeth Maria Kuhne * Alkmaar 20-05-1949	x Alkmaar 09-10-1969 Leo Joannes Maria Bisschop • Dalfsen 30-05-1945														

Inleiding

De inzender van de kwartierstaat van *Margaretha (Margo) Kuhne* is haar echtgenoot *Leo Bisschop*. Margo is een geboren en getogen Alkmaarse. Veel van onze lezers zullen direkt denken aan een Alkmaarse boekhandel met die naam en inderdaad dat is familie. Toch heeft de kwartierdraagster maar zeer ten dele Alkmaarse voorouders, namelijk alleen langs vaderlijke lijn. Haar moeder is geboren in Nijmegen en de meeste van moeders voorouders komen ook uit die omgeving. De aangetrouwde kant van vaderslijn is eveneens niet Alkmaars: opa Kuhne's echtgenote kwam uit Hoorn, die van overgrootvader Kuhne kwam uit Workum en betovergrootvader Kühne haalde zijn bruid uit Westfalen.²

De familie Kühne/Kuhne

Binnen de familie Kuhne is blijkbaar steeds belangstelling voor familiegeschiedenis geweest want in opeenvolgende generaties hebben verschillende leden gegevens en verhalen vastgelegd. Zo heeft de grootvader (kwartier 4) van Margo Kuhne veel gegevens verzameld die nu tijdelijk in bezit zijn van Leo Bisschop. Verder heeft een neef in Canada een aantal copieën van bladzijden uit een publicatie, die zeer waarschijnlijk is samengesteld door 'tante Mies', een oud-tante van Margo.

Hieronder treft u een samenvatting aan van genealogische gegevens en familie-verhalen uit het familie-archief.

De oudste generatie

Johannes Hendricus Kühne heeft een familiechroniek geschreven volgens welke in het jaar 1780 zijn grootvader *Johan Hendrik Kühne*, ca. 20 jaar oud, vanuit Duitsland in Holland is aangekomen 'om werwaarts hij de wijk nam om niet in het leger van Fredrik II den Groote te worden ingedeeld'. Hij was geboren in Halden in Westfalen. In zijn overlijdensakte worden geen ouders genoemd.

Hij had twee broers: *Frederik*, die waarschijnlijk in Duitsland is gebleven en *Koert Hendrik*. Deze laatste was in 1753 geboren en woonde ook geruime tijd in Alkmaar. Uit zijn 1^e huwelijk met *Aagje Steins* had hij twee zoons en uit zijn 2^e huwelijk met *Wilbelmina Smit* een dochter. Koert Hendrik overlijdt in 1825 en als ouders worden daar genoemd: *Koert Hendrik Kühne* en *Engeltje Brugge-meijer*.

² Met dank aan Cees Keetman en Nora Oltmann voor het opzoeken van aanvullende gegevens.

Johan Hendrik Kühne en Anna Helena Jansen (nr. 64 en 65)

Johan Hendrik gaat eerst in de buurt van Haarlem als tuinknecht aan het werk, wordt daar tuinbaas en gaat een paar jaar later (1784) als zodanig op het landgoed Nyenburg in Heiloo aan de slag. In 1798 vertrekt hij naar de stad Alkmaar waar hij een warmoezenierstuin heeft gekocht in de stadshout. In die tijd ontmoet hij **Anna Helena Jansen** die ook uit Duitsland afkomstig was. Ze was in 1774 geboren te Seugel (Munsterland) als dochter van **Bernardus Jansen** en **Thecla Schuten** en op 20-jarige leeftijd in Holland aangekomen. Ze trouwen in 1801 en de familienaam van Johan wordt daar ook als 'Kunen' geschreven.

Zij was RK en hij Luthers. Hun kinderen worden katholiek opgevoed. Waarschijnlijk gaat het goed met de warmoezeniertuin, want Johan Hendrik koopt een huis in de Boterstraat en begint daar een groentenwinkel. Dit huis zou generaties lang in de familie blijven.

Johan Hendrik Kühne en Anna Helena Jansen krijgen 4 kinderen waarvan de eerste twee jong overlijden. Het derde kind is **Johannes Bernardus**, die de familie voortzet, het vierde kind is dochter **Engelina** die in 1840 met **Petrus van Erp**, een zeeman uit Den Helder, trouwde en die in 1846 op noodlottige wijze om het leven kwam. Dit korte huwelijk was kinderloos.

Johannes Bernardus Kühne en Margaretha Heemskerk (nr. 32 en 33)

Johannes is dus de enige stamhouder. Op 12-jarige leeftijd verlaat hij de school en komt in de leer bij horlogemaker **Heere** en later bij Zomer. In 1826 komt de heer **Zomer** bij de familie inwonen en blijft daar enige tijd. Vanaf die tijd is er dus een horlogemakerij in de Boterstraat gevestigd. Vader Johan Hendrik doet in 1830 zijn groentewinkel aan de kant en vanaf die tijd is Johannes kostwinner en verzorger van zijn ouders.

In januari 1836 overlijdt de moeder van Johannes en ruim een jaar later zijn vader. Een week voor z'n vaders overlijden trouwt Johannes met **Margaretha Heemskerk**. Zij is afkomstig uit Vogelenzang bij Haarlem maar woont al geruime tijd in Alkmaar. Haar moeder **Elisabeth Lodewijks** was in 1820 op 44-jarige leeftijd overleden en haar vader in 1834.

Johannes en Margaretha krijgen slechts één kind, een zoon die dus wederom de enige stamhouder is.

Johannes Hendricus Kühne en Maria Catherina Determeijer (nr. 16 en 17)

Na zijn schooltijd komt Johannes Hendricus bij zijn vader in de leer en wordt horlogemaker. Als enig kind krijgt hij vrijstelling van militaire dienst. Rond zijn 28e komt hij **Maria Catherina Determeijer** tegen die huishoudster is bij haar oom **Johannes Bruning**, die een manufacturenwinkel heeft. Hij is n.l. gehuwd met **Christina Determeijer** een zuster van haar moeder of misschien van haar

vader..... want we lezen... Maria Catherina Determeijer was geboren op 30 oktober 1844 te Ibbenbüren/Westfalen en volgens de overlevering de dochter van **Leopold Determeijer** en **Anna Maria Brunning**. Zij zou haar vader nooit gekend hebben, want deze was op zee gestorven. In haar doopakte staat echter vermeld: dochter van **Anna Maria Determeijer** en vader onbekend.

In augustus 1871 trouwen Johannes Hendricus en Maria Catherina in Alkmaar. Ook in de huwelijksakte wordt haar vader niet vermeld en haar moeder op dezelfde wijze als in de doopakte.

Eerst woont het jonge stel op de Oude Gracht, maar in 1873 verlaten zij het huis en betrekken ze de zaak aan de Boterstraat. Vader Johannes Bernardus blijft wel werkzaam bij zijn zoon, want hij is een uitstekend vakman. Dikwijls door beroertes getroffen overlijdt hij in oktober 1875 en moeder Margaretha Heemskerk overlijdt enige jaren later.

Johannes legt zich meer toe op de handel in klokken en horloges, maar deze is nooit tot grote bloei gekomen Meer concurrentie betekende minder werk. Het was een zorgelijk bestaan, maar door de omliggende dorpen te bezoeken kon hij enigszins in zijn onderhoud voorzien.

Johannes en Maria krijgen 11 kinderen waarvan 3 op zeer jonge leeftijd overleden. Met hun grote gezin hadden ze een mager inkomen. Bovendien hebben ze veel ziekte en verdriet gekend. Zelf schrijft hij: 'Het schijnt dat de hand des Heeren zwaar op ons drukt'. Sinds zijn 14^e leed hij aan een gezwel in z'n gezicht. Drie operaties heeft hij moeten ondergaan. Een eerste in 1871, een tweede in 1877 en tenslotte een zeer ingrijpende operatie in Amsterdam in 1885. Daarbij werd zijn gehele bovenkaak weggenomen, maar met een kunstgehemelte kwam gelukkig zijn spraak terug. In de rest van zijn leven heeft hij op dit gebied gelukkig geen problemen meer gehad. Hij stierf in 1921. Zijn vrouw, Maria Determeijer leed aan epilepsie, een kwaal die steeds erger werd. In 1918 stierf zij toch tamelijk plotseling. Iemand van de familie heeft opgetekend: Hun hele huwelijksleven is een aaneenschakeling geweest van ziekten en rampen, die zij echter met geduld en in volkomen onderwerping aan Gods Heilige Wil hebben gedragen met een geloof ons ten voorbeeld.

Eén van de kinderen die volwassen wordt, trouwt en kinderen krijgt is Anton.

Anton Joseph Julius Kuhne en Christina Rekers.(nr. 8 en 9)

Anton (geb. 1874) was eerst koster, later boekhandelaar en tevens verkocht hij religieuze artikelen. Bij het inschrijven van zijn geboorte zijn 'de puntjes op de 'u' zoekgeraakt'. Hij en zijn nakomelingen heten voortaan 'Kuhne', terwijl zijn broers en zusters en hun nageslacht met de naam 'Kühne' door het leven gaan. De boekhandel 'Kuhne' is tot ver in de 20^e eeuw blijven voortbestaan. Anton was gehuwd met **Christina Rekers** uit Workum en kreeg twee zonen en vier dochters.

De voornaam Stendert

Simon Zuurbier

Inleiding

Op 16 oktober 1968 werd mijn tweede zoon geboren en wij gaven hem de voornaam Stendert. Tot mijn verrassing werd deze naam bij de geboorteaangifte door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Castricum niet zonder meer geaccepteerd. Hij wilde eerst in de boeken nazien of deze naam officieel ook bestond en had het Engelse woord 'standard' (toen een veelgebruikt woord in de naam van de grootste Amerikaanse oliemaatschappij Standard Oil of New Jersey) voor ogen. In die jaren van de hippiecultuur werden meer afwijkende namen afgekeurd, zoals de drug marihuana als voornaam (de ouders kozen toen noodgedwongen voor Marie Johanna).

Ik was met name verrast, omdat in de familie Zuurbier de voornaam Stendert al meerdere generaties voorkwam: een broer van mijn vader en ook van mijn grootvader droegen deze naam. Deze toch wat bijzondere voornaam bleek in de familie gekomen te zijn vanuit de familie De Wit.

Stendert de Wit, geboren in de Zijpe in 1826 als zoon van Jan de Wit en Trijntje Molenaar, trouwde met de Alkmaarse Maria Baart. Dit echtpaar krijgt alleen dochters: Trijntje, Grietje, Aaltje en Niesje de Wit, die respectievelijk trouwen met Dirk Kroon, Simon Groot, Arie Bruin en Jacob Zuurbier. Bij de kinderen van elk van deze vier echtparen komt door vernoeming van hun (schoon)vader de naam Stendert voor, waardoor nu deze naam ook onlosmakelijk is verbonden aan de families Kroon, Groot, Bruin en Zuurbier.

De oorsprong van de naam Stendert

Het bovengenoemde katholieke echtpaar Jan Pietersz de Wit (1793-1869) en Trijntje Molenaar (1796-1879) woonden in de Zijpe en kregen 10 kinderen. Jan de Wit heeft een boerenbedrijf 'De Mosselwiel' aan de Boschweg te 't Zand. Hij wist tijdens zijn leven een fortuin op te bouwen en had bij zijn overlijden 9 boerderijen met 270 hectare land in zijn bezit. Zijn zoons krijgen achtereenvolgens de namen Pieter (genoemd naar zijn vader), Cornelis (genoemd naar zijn schoonvader), Adam (genoemd naar zijn grootvader) en Stendert. Bij de geboorte van zijn jongste zoon heeft Jan zijn voorvaderen reeds vernoemd en is hij vrij om een andere naam te kiezen. Een van

*Linksboven: Johannes Hendrikus Kùbne.
Rechtsboven: Maria Catharina Determeijer.
Linksonder: Johannes Theodorus Kubne en Margaretha Honig.
Rechtsonder: Antoon Josephus Julius Kubne en Christina Rekers*

zijn beste vrienden is Stendert Siebes; Jan's jongste zoon gaat dus Stendert heten. Over de bezittingen van Jan Pietersz de Wit en Trijntje Molenaar is gepubliceerd in het boek: 'De migratie van Pieter Adamsz. de Wit en de strijd om het bestaan van zijn erven 1803-2006' door Jaap N. de Wit (Schoorl, nov. 2005) en over de duizenden afstammelingen van dit echtpaar in zowel de mannelijke als de vrouwelijke lijn is een boek verschenen getiteld: 'Twee eeuwen sinds Jan Pietersz. de Wit en Catharina Molenaar van 1793 tot 2000' door W.E.J. Doedens (Alkmaar, nov. 1999).

Stendert Siebes is geboren op 25 april 1776 op Ameland, was kapitein op de koopvaardij en woonde in Amsterdam en omgeving, vanaf omstreeks 1820 te Oudesluis in de Zijpe, was daar (turfschipper van beroep en is daar overleden op 93-jarige leeftijd op 1 januari 1870; hij trouwde met Neeltje Reijnders. Zijn ouders, Siebe Stenderts(zoon) en Ibeltje (Hiltje) Teunis, woonden op Ameland, zijn daar in 1767 gehuwd en kregen daar zeven kinderen.

Deze Siebe is weer een zoon van Stendert Broers en Remtje Claessens, die te Nes op Ameland in 1736 zijn gehuwd. Bij enkele Amelandse families is de voornaam Stendert tot familienaam geworden. Deze naam Stendert is een weinig voorkomende Friese voornaam, die zou betekenen 'iemand die stand houdt, standvastig is'. In de eerste helft van de 19e eeuw komt deze voornaam in de Burgerlijke Stand registers alleen voor in Friesland in het gebied ten noorden van Leeuwarden.

Genealogie

I *Stendert (Stinnert) Broers*, woonde op Ameland (in 1744 in Buren), trouwde in de Ned. Herv. kerk te Nes op Ameland op 25-12-1736 met de katholieke *Remtje Claessens*, ged. Ameland 30-9-1706, overl. Ameland 3-11-1751, dr. van *Claes Claessen* en *Jancke Jans*.

Stendert had ook een broer *Reinder Broers* (overl. na 1761).

Kinderen uit dit huwelijk geboren in het dorp Buren op Ameland:

- 1 *Johanna* ged. 18-9-1737.
- 2 *Siebe (Sybren)* ged. 28-2-1740, volgt II
- 3 *Lysbet* ged. 29-3-1744.
- 4 *Theodora (Dirkie)* ged. 2-11-1746.
- 5 *Nicolaas (Claas)* ged. 17-3-1750, veerschipper, binnenschipper, woonde in Buiksloot, aldaar overl. 1-5-1831.

Stendert Broers is eerder gehuwd geweest. Uit dit huwelijk is geboren *Tjeerd Stenderts*, een halfbroer van Siebe, die waarschijnlijk ook zeeman was, op Ameland woonde en is overleden te Duinkerken in 1761. Hij trouwde met *Engel Cornelis*, overl. Ameland 11-9-1757. Hun kind *Cornelis* is gedoopt op 10-9-1757.

II *Siebe (Sybren, Sybe) Stenderts*, ged. Ameland 28-2-1740, zeeman, woonde in Buren op Ameland, overl. Ameland 20-3-1797, tr. Ameland 26-7-1767 met *Ibeltje (Hiltje) Teunis*, ged. Ameland 22-9-1743, overl. Ameland 6-10-1812, dr. van *Teunis Claessen* en *Hiltje Hendriks*.

Kinderen uit dit huwelijk geboren op Ameland:

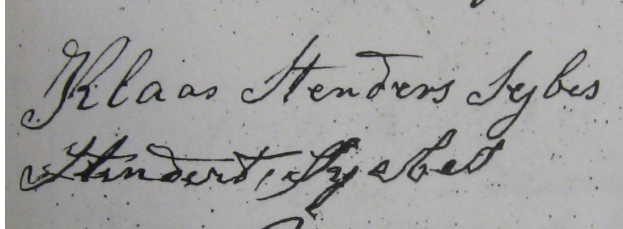
- 1 *Remtje* ged. 12-11-1768.
- 2 *Teunis* ged. 30-6-1771.
- 3 *Hiltje* ged. 17-12-1773.
- 4 *Stendert* ged. 25-4-1776, volgt III
- 5 *Klaas* ged. 29-5-1780.
- 6 *Johanna* ged. 1-5-1782.
- 7 *Anna* ged. 15-7-1786.

III *Stendert Siebes* (Sijebes), geb. Ameland 25-4-1776, kapitein ter zee (1815), koopvaardij-schipper (1816), woonde te Buiksloot (1815), vanaf ca. 1820 als schipper te Oudesluis in de Zijpe, aldaar overl. 1-1-1870, tr. Oostzaan 24-1-1804 met *Neeltje (Neek) Reijnders*, ged. 29-7-1778 te Nes (Ameland) dr. van *Reinerus (Regnerus) Paulus* en *Janke Arends (Ankes)*, overl. te Oudesluis in de Zijpe 2-7-1846.

Kinderen uit dit huwelijk:

- 1 *Siebe (Sijbe) Stenders*
geb. Oostzaan 27-2-1804 (ged. Nieuwendam), turfschipper, woonde met zijn vader in Oudesluis, aldaar ongehuwd overl. 18-4-1872.
- 2 *Joanna Anna* ged. Amsterdam 5-3-1806, woonde in de Zijpe, aldaar overl. 28-7-1832, tr. Zijpe 26-2-1832 met *Jan Mosk*, geb. Zijpe 21-6-1805, slachter, winkelier, overl. Zijpe 1-5-1868, hertrouwde met *Ajentje Jongejan*, zn. van *Pieter Mosk* en *Antje Veter*.
- 3 *Stendert Stenders* (Sijebes)
geb. tijdens een zeereis te Londen 3-6-1813 (aangifte Buiksloot 9-8-1816), overl. Zijpe 3-1-1827.
- 4 *Antonie Nicolaas Stenders*
geb. Buiksloot 13-1-1815, schippersknecht, woonde in Workum, aldaar overl. 26-6-1888, tr. Zijpe 23-1-1842 met *Anna Kreijger*, geb. Zijpe 9-1-1819, dr. van *Hendrik Kreijger* en *Neeltje Hoogerwerf*.
- 5 *Klaas Stenders* (Seijbes)
geb. Zijpe 29-5-1823, turfschipper, woonde te Oudesluis in de Zijpe, overl. aan de Belkmerweg in de Zijpe 17-7-1898, tr. Zijpe 9-10-1847 met *Grietje den Hartog*,

geb. Petten 24-9-1819, overl. Zijpe 25-11-1895, dr. van Gerrit den Hartog en Jannetje Hulst. Klaas en Grietje krijgen zes kinderen in de periode 1848 - 1861: Stendert, Jansje, Neeltje, Jan, Nicolaas en Naatje; zij gebruiken de achternaam **Stendert** of **Stenders**.

handtekeningen bij het huwelijk in 1847 van bruidegom Klaas Stenders Sijbes en van zijn vader Stendert Sijbes.

Een nadere kennismaking met... *verzorgd door Piet Aaij*

Omdat wij beiden bezig zijn met genealogisch onderzoek wordt dit een dubbele nadere kennismaking.

Onze namen zijn Rita Bijl en Aarnout Leijnse. Rita is geboren in Alkmaar in 1939 en Aarnout in Rotterdam in 1940. Wij zijn met elkaar getrouwd in 1992. Na enige tijd in Dordrecht en in Eindhoven te hebben gewoond, wonen wij nu al weer ruim drie jaar in Egmond-Binnen.

Wij zijn in aanraking gekomen met genealogie toen wij in Egmond-Binnen kwamen te wonen. Wij waren toen net met pensioen. Voor die tijd hadden wij onze vrije tijd gevuld met universitaire studies in deeltijd; Rita Turkse talen en Culturen en Kunstgeschiedenis en Aarnout Geschiedenis. In Egmond-Binnen maakten wij kennis met Theo Swart en zijn

vrouw Ineke. Theo was de laatste eigenaar geweest van het in Egmond-Binnen bekende "Cafe Swart" (tegenwoordig "Het Wapen van Egmond-Binnen"). Zijn verhalen maakten ons nieuwsgierig naar de oorsprong van het café en hoe lang het café al in eigendom van de familie Swart was.

Dit was onze eerste kennismaking met genealogisch onderzoek. Onderzoek wat wij in hoofdzaak uitvoerden in het Regionaal Archief Alkmaar, maar ook op internet en door het bezoeken van begraafplaatsen. Bij één van onze bezoeken aan het Regionaal Archief Alkmaar ontmoetten wij Jos Kaldenbach, zeer actief bij de NGV, die ons wees op het bestaan van de NGV en op de bijeenkomsten van de afdeling "Het Hollands Noorderkwartier". Wij zijn toen al snel naar een bijeenkomst gegaan en hebben ons aangemeld als lid.

Nadat wij het onderzoek naar de familie Swart en hun café hadden afgerond, hebben wij over de resultaten daarvan een boek gepubliceerd. Een gedeelte uit het eerste hoofdstuk van dit boek vindt u terug in een artikel elders in dit nummer.

Hierna hadden wij de smaak te pakken en zijn wij met een stamboomonderzoek gestart naar de familie van Rita Bijl. Uit de resultaten van het tot nu toe gedane onderzoek, wat tot ca. 1750 teruggaat, blijkt

dat de familie in Bergen, Schoorl, Oudorp en Alkmaar voorkomt. Uit het onderzoek naar de familie Swart hadden wij al geleerd dat je niet alleen in de DTB-boeken moet zoeken, maar ook in andere bronnen. Zo deden wij de volgende vondst in het Regionaal Archief Alkmaar.

Wij wisten al dat toen de oudst gevonden, in Bergen geboren, voorouder van de familie Bijl op 5 mei 1794 overleed hij vier minderjarige kinderen achterliet.

Toen wij de weesboeken er op nasloegen bleek daar een schat aan informatie over de bezittingen en schulden van de overledene in te staan. En dat niet alleen, maar ook hoe de bezittingen voor de weeskinderen werden beheerd en welke uitgaven voor hen werden gedaan en welke inkomsten zij hadden. De bedoeling is dat wij over dit onderzoek in het voorjaar ook een boek publiceren.

Hoewel wij nog niet zo lang lid zijn van de NGV hebben wij niets dan lof voor de informatie die wij krijgen via het landelijke- en het afdelingstijdschrift. Ook de afdelingsbijeenkomsten, die wij zoveel mogelijk proberen bij te wonen, zijn bijzonder interessant en informatief. Het aangeschafte computerprogramma "Gens Data Pro" is door ons nog niet intensief gebruikt, zodat wij daar nog geen oordeel over hebben. Wij hopen nog lang lid te blijven van de vereniging.

WEB-site van de afdeling

Ger Telman

In het vorige afdelingsblad werd u er al op attent gemaakt. De nieuwe NGV web-site is 12 januari j.l. tijdens een zeer geanimeerde nieuwjaarsreceptie in het Verenigingscentrum te Weesp feestelijk geopend.

Deze nieuwe site geeft afdelingen de mogelijkheid 'aan te haken' en van de nieuwe mogelijkheden gebruik te maken. Leden van de NGV genieten (mits aangemeld) een aantal voorrechten boven NIET NGV-leden. Het is dus voor u van belang dat u zich op de NGV-site aanmeldt.

Even doen dus, het biedt u zo veel nieuwe mogelijkheden. Zo kunt u door het invullen van uw profiel bekend maken naar welke familienamen uw belangstelling uitgaat. Dat geeft medegenealogen de gelegenheid met u in contact te komen en eventueel gegevens met u uit te wisselen. U kunt op zowel landelijk als op regionaalniveau nieuws en agendainformatie raadplegen. Kortom het is zeer de moeite waard om u aan te melden.

Dan nog even over 'onze' afdelings-website. In de loop van februari zal een aantal aanpassingen in de presentatie van onze WEB-site worden doorgevoerd. De 'oude' HNK-website is door onze (nog) WEB-master Ruud de Ridder overgezet naar model van de landelijke WEB-site. In overleg met Ruud zullen nu de taken m.b.t het onderhouden van onze afdelings site door ondergetekende worden overgenomen. Ruud heeft zich geheel belangeloos jaren lang ingezet voor de afdeling en heeft al enige tijd geleden aangegeven dat hij als zich iemand zou aanbieden het stokje te willen overgeven. De conversie zal dus zijn laatste grote werk zijn geweest.

Ruud namens de afdeling, heel hartelijk dank voor jouw inzet!

Genealogische Dag 2008 in Groningen

Op 24 mei 2008 wordt de Genealogische Dag in Groningen gehouden. De afdeling Groningen verzorgt de organisatie.

De dag wordt gehouden in de Der Aa-kerk in het centrum van de stad. In het schip van de kerk worden 's morgens drie lezingen gehouden over het thema 'Groningen en graan'. In het koor is een uitgebreide informatiemarkt met stands over genealogie, regionale historie en boeken. Ook presenteren zich onder meer musea en het Regionaal Historisch Centrum Groninger Archiven. De CD-rom met het uitverkochte 1^e Groninger Kwartierstatenboek en het nieuwe 3^e Groninger Kwartierstatenboek worden gepresenteerd. Na de lunch kan met deelnemen aan de excursie door de binnenstad, een museumbezoeken of een workshop volgen. De dag wordt afgesloten met een diner waaraan men kan deelnemen.

ARMENZORG IN ALKMAAR (3 en slot) *Jos Kaldenbach*

Naast de originele archiefstukken zijn er in het Alkmaars Archief gelukkig ook andere bronnen beschikbaar. In de bibliotheek is er een behoorlijk aantal boeken over dit onderwerp te vinden, zoals:

'De stichting van het Rooms-catholieke Weeshuis van Alkmaar uit 1909' door *C.W. Bruinvis*

'Het Alkmaars Burgerweeshuis' door *J.H. Rombach (Alkmaars Jaarboekje 1967)*

'Armoede en bedeling in Alkmaar 1850-1914' door *L.F. van Loo (proefschrift 1986)*

'Het beleid in de Alkmaarse armenzorg 1750-1815' door *C.J. van Baar*

Op pagina 122 wordt hierin uit het Memorieboek van het Burgerwees- en Armenhuis geciteerd: *Lena Weers, Aaltje van de Meij, Dientje Kuypers en Johanna Overtoom* waren op Pinkstermaandagnacht 11 juni 1808 niet in hun weesbed te vinden. Zij 'bragten de nacht door met schippersgasten in herbergen in Den Hoef, Egmond op Zee en in het Nagtegaaltje buyten de Berger Poort'. Hun straf was '6 weken aan het blok en daarmede des zondags publiek na de kerke gaan, 5 weken ook aan een schand-tafel gort eten en tot over de Pinxter 1809 in huys te moeten blijven'.

In het Diaconie Oude Mannen- en Vrouwenhuis was 'Maria Monsieur op 16 november 1773 door drankmisbruik zoo in een pot geglomme koolen gevallen en had sig gebrand'. Haar straf was 1 jaar in het zgn. Verbeterhuijs (Spinhuis arch. GAA 183).

Van het Aalmoezeniershuijs werd een lijstje van bestedingen uit 1811 opgevoerd: *Jan Gorter*, oud in de 50 jaeren, sit als een gevangene in 't Tugthuijs alhier à 5 st. en 12 p. brood der week & 10 ton turf 's jaers, met kleeding, kost *f* 69,-- min *f* 50,-- inkomsten. Bij *Jan Barendse* zijn de volgende acht personen onder dezelfde voorwaarden uitbesteed:

Jan Bouwman, 36, is over eene zijde van het lichaam geheel lam, niet in staat zijnde om ijts te winnen; *Seeger Gerrits, Jacob, Albert en Vrouwje 't Hooft*, 19, 18 en 14 jaeren jong, die met kuijpen, glasmaken en schilderen en linnennaaien, evenals *Claas Arendsx Soet*, 15 jaar, daar tenminste nog wat mee terugverdienden.

Dat gold niet voor *Jan Jurriaansz Smit*, 47 jr. en *Maartje Pietersz* 42 jr., geen verstand hebbende, dus ook *f* 110,-- per jaer kostende (arch. GAA 2060).

Een afbeelding van het 'Familieboek der Bestedelingen van 1759' bracht me op het idee dat eens op te vragen. In de noten stond een inventarisnummer 129-131, maar dat bleken de lijsten te zijn over de jaren (1902) - 1944 - 1946, keurig alfabetisch, met de maandelijkse betalingen van geld en brood, de doorhalingen bij overlijden of afvoeren, zoals bij C. Zaadnoordijk, Rekerstraat 50, in 1946.

Toen in de archiefinventaris de juiste nieuwe nummers gezocht: 63-68 van 1759 tot 1939, waarin o.a. in het oudste deel een index voorkomt en tienduizenden bestedelingen met veel herkomstgegevens. De meesten van hen kwamen uit Alkmaar, de rest van Nederland, Denemarken, Duitsland en Zwitserland.

Een korte opsomming onder inventarisnr. 63-272:

Maartje Batenburg, geb. Alkmaar 1722, vrouw van *Rem Krakeling*, geb. Den Helder 1730 aan het Agter Fnidze, schoolvrouw en zeevaartlooijer. Kinderen: *Neeltje* 1764, *Antje* 1755, *Dirk* 1758, *Maartje* 1764. Uitbetaling *f* 3,12 per week. Onder nr. 63-275: *Maria Monsieur* (zie boven), geb. Deventer 1714, hervormd, najster in de Zakkestraat, waarmee ze 10 stuyvers per week beurde. Inschrijving 14 oktober 1761, geplaatst 21 Janniwarie 1763, betaling *f* 1,10 per week.

Van C.J. van Baar vond ik nog 'Werkschuwheid en misbruik van sociale zorg? Armoede en armenzorg in Alkmaar 1770-1815, verschenen in de Alkmaarse Historische Reeks V, 1982. Daar komt o.a. de bezemmakersknecht *Harmannus Valk* in voor omdat hij 'van een gants lujen aard was en meer dan het ordinaire loon verdienen wilde'.

Advies: naar Oost-Indië sturen, net als *Gerrit Coster*, al 16 jaar en *Jan Bakker*, ten dienste van zijn vrouw en kinderen (1750). En dan *Elsje Stroobach*: zij kreeg in 1781 geen bedeling meer omdat zij weigerde haar zoon dienst te laten nemen bij de Marine.

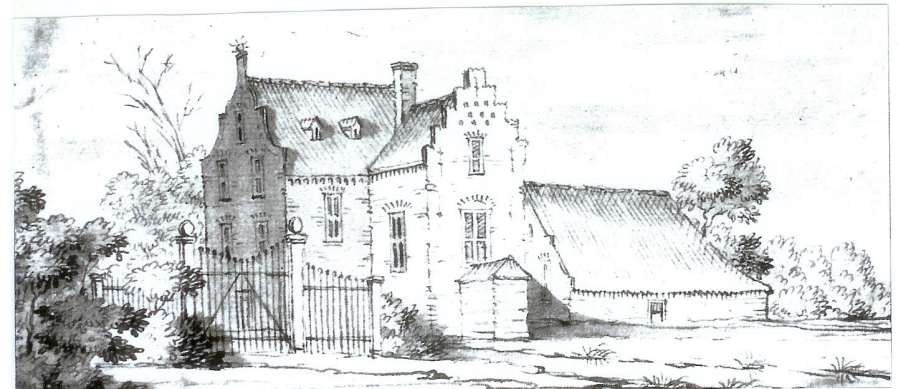
Tenslotte: gevonden in de digitale krantencollecties een lezing van mr. J. Everts, secretaris van de Armenraad van Amsterdam over 'Historische ontwikkeling van de denkbeelden over armoede en armenzorg' 27/3/1930 en over 'de Werkloozenzorg' 23/9/1937. Uit het boek 'Het Armwezen in De Rijk' een laatste detail:

Evert Boeijing werd 3 april 1856 voor 89 dagen naar Meerenbosch in Heemstede gezonden en verpleegd, kosten *f* 43,89. *Jan Nibbering* ontving *f* 0,55 in 1856, goedgekeurd door burgemeester P. de Lange van Alkmaar (GAR 326).

Probeer u zelf ook eens enkele schatten te vinden!

Boekbespreking

Piet Aaij

'het huis te Aagtdorp' omstreeks 1700, J. Stellingwerf (Reg. Archief Alkmaar)

'Oude woonsteden in Schoorl' door Joop en Tini Muelink-Visser

(bibliotheeknr. 174)

In een werkelijk schitterende uitgave worden achtereenvolgens in het eerste deel vele behuizingen en personen beschreven uit de buurtschap Aagtdorp, centrum Schoorl, Schoorldam, Groet en de buurtschap Camp(erduin).

In het tweede deel treffen we een uitgebreide eigenarentabel aan van de gemeente Schoorl en van Schoorldam (v/h gemeente Warmenhuizen).

Bovenstaand 'Huis te Aagtdorp' was volgens de verpondingslijst van 1632 eigendom van Dirck Hendrik Groen (huis en schuur hadden een waarde van één gulden en een stuiver!). Dirck was vermogend, bezat ook de tegenover het huis gelegen boomgaard, belast met één gulden. Het huis zal een buitenplaats geweest zijn met daarop een pachter. In 1730 wordt als eigenaar vermeld de Alkmaarder Cornelis Coetenburg en in 1766 Arend van Aken. Zijn dochter verkoopt op 19 juni 1775 een 'vervallen Heerebehuizinge' voor *f* 200,--. Voor de eeuwwisseling is het pand waarschijnlijk ten onder gegaan.

Ter illustratie nog een kleine greep uit de inhoud:

- de chirurgijns van de Sluisweg 10
- de moord op Maartje Stam in het Dennenlaantje
- de schout in de 17^e eeuw, een belangrijk man
- zeelui in Camperduin in de 18^e eeuw
- kunstenaars in Schoorl en Groet o.a. Pablo Picasso

De vele foto's, maquettes, kopieën van rekeningen, verpondingslijsten, inventarislijsten, familiegegevens en anekdotes zorgen voor een goed gedocumenteerd boekwerk voor de geïnteresseerde lezer.

Behalve een kort overzicht van de belangrijkste parentelen, kwartierstaten en stamreeksen uit NGV-afdelingsbladen treft u in deze rubriek ook een verwijzing aan naar artikelen uit diverse verenigingsbladen vnl. uit onze regio, waarvan u de meeste kunt vinden in de bibliotheek van onze afdeling.

Heraldisch tijdschrift NGV afd. Heraldiek jrg. 13 nr. 3

- Waarom is de adelaar in het Frans vrouwelijk en de arend mannelijk?
- Heraldiek als spiegel van haar tijd; wapenstenen op en om het station van 's Hertogenbosch.

Historische Vereniging Texel nr. 85 dec. 2007

- Opgepakkt: staatsgevaarlijk; herinneringen van Frans van Ingen Schenau

Oud-Alkmaar Historische Vereniging Alkmaar jrg. 31 nr. 3

- Alkmaar in de winter (schilderij van Salomon van Ruysdael)
- Demping van Kooltuin, Verdronkenoord en Mient 1875-1935

Molenpost jrg. 34 nr. 3

- Rondom de strijkmolens van de Zes Wielen

Chronyke van het Schermereiland jrg. 24 nr. 4

- uitgebreid verslag van een lezing over Willem Schermerhorn (oud-premier)
- Schermereiland in het begin van de 18^e eeuw

Westfriese Families jrg. 48 nr. 4

- familiestamboom Winkel (vervolg van jrg. 48 nr. 3)
- genealogie van Barend Jansz Schaper

Van Otterplaat tot Groenveldsweid Stichting Langedijker Verleden okt. 2007

- o.a. 'slagerij Kuilboer', Jacob Kossen, 'ramp op het Alkmaardermeer 1956'
- 'Zicht op Haringcarspel' Historische Vereniging Harenkarspel jrg. 16 nr. 32*
- het leven van Pieter Blaauw uit Sint Maarten (met familiegegevens)
- de familie Matthes als heren van Haringcarspel

Jan Hobbes

Twents Genealogisch jrg. 23 nr. 4

Nicolaas Alanus Hamers

Kwartier van Nijmegen jrg. 16 nr. 4

Joseph Marie à Campo (8 generaties)

Genever jrg. 10 nr. 4

Berend Hazelaar / Harmen Hidding / Hendrik Lomulder *Threant jrg. 18-4*

Adrianus Joh. Maria Hoevenaars

West Noord-Brabant 2007-4

Jan Cornelis Laan

Jan van Die

Koggenland 2007-3/4

Adam Smaltz (Smaltius/Smals)

Roots@Groningen (Huppeldepup) jrg.15-1

Gerrit Jan Teeuwissen

Oude Sporen (Gooiland) jrg. 18 nr. 4

In 11 en 30 afd. Friesland jrg. 13 nr. 1 tenslotte 17 matriarchale

stamreeksen o.a. Loman, Biegel, Tiemersma, Buis en Hofstra.

Nieuwsbrief Regionaal Archief 'Archivaria' jrg. 19 nr. 2

Een educatief programma voor de groepen 6, 7 en 8 van de basisscholen, ontwikkeld door Cultuur Primair.

Met onder meer het lespakket 'Stamboom in de klas' van het Centraal Bureau voor Genealogie, een project over de eigen buurt, het lezen van een gezinskaart (digitaal), een zoektocht naar de betekenis van de eigen voor- en achternaam en de vervaardiging van een eigen geboorteakte en tenslotte nog een print van de voorpagina van de Alkmaarsche Courant van de eigen geboortedatum wordt het zeer aantrekkelijk gemaakt en is het zeer succesvol gebleken.

(Het toeval wil dat op de laatstgehouden bestuursvergadering onze secretaresse mw. Wil Hermanus een kort verslag deed van de ervaringen van haar kleinzoon, die tot haar grote genoegen deel had mogen nemen aan een educatief lesprogramma bij het Regionaal Archief en hij bruiste van enthousiasme!)

In de volgende nummers van dit blad o.a.:

- Een kwartierstaat in het middenblad
- Verslagen van de HNK-avonden in februari, maart en april
- Een fragmentgenealogie uit de regio
- Een opmerkelijke akte
- Een publicatie van u? Waarom eigenlijk niet? Wacht niet tot uw onderzoek helemaal af is, want dat is het eigenlijk nooit...
De redactie helpt u met alle plezier!

Dit blad is mede mogelijk gemaakt door:

Simon Zuurbier, Castricum

Aarnout Leijnse, Egmond

Rita Bijl, Egmond

Wil Hermanus, Oudorp

Leo Bisschop, Alkmaar

Jos Kaldenbach, Oudorp